

FYLKESMANNEN I FINNMARK
Landbruksavdelingen

FINNMÁRKKU FYLKKAMÁNNI
Eanandoalloossodat

Landbruks- og matdepartementet
v/ Marianne Nilsen
Postboks 8007 Dep
0030 Oslo

Deres ref

Deres dato
24.01.2013

Vår ref
Sak 2013/386
Ark 422.6

Vår dato
07.03.2013

Saksbehandler/direkte telefon: Karianne Holm-Varsi - 78 95 05 70

Høring vedr. endringer i jordlovens § 12

Viser til høringsnotat av 24.1.13 vedr. foreslått endringer i jordlovens § 12.

Her følger våre høringsinnspill til forslaget:

Bosetting er et viktig formål i bygde-Norge i dag, det kan alle være enige om. Et annet formål som er viktig, spesielt om vi skal nå målsettingen om en økt landbruksproduksjon på hele 20 % frem mot 2030, er jordvern. Etter vårt syn er det fortsatt mulig å ivareta begge hensynene uten å gjøre de endringene som LMD foreslår ift jordloven. Endringene vil etter vårt syn svekke våre virkemidler i forhold til jordvern, og vanskeliggjøre en økning av landbruksproduksjonen med 20 % frem mot 2030. Ved at kommunene så tydelig får mulighet og legitimitet til å vektlegge bosettingshensyn fremfor jordvern, vil Fylkesmannen ha enda mindre mulighet enn tidligere til å ansvarliggjøre kommunene i forhold til å ta vare på jordbrukets produksjonsarealer.

Jordvern har vært et viktig tema de senere årene, spesielt siden kommunene overtok vedtaksmyndigheten i de fleste saker innen jordloven i 2004. Dessverre er det liten interesse for jordvern i kommunene. Vi som regional landbruksmyndighet sliter med å oppnå gehør i kommunene, og jordvernet må ofte vike for konkurrerende hensyn, bl. a bosetting, - som også MD allerede har signalisert må vektlegges. Slike signaler kan bidra til å svekke budskapet i Jordvernrevet, som har vært et viktig dokument med tanke på jordvern.

I Finnmark, et fylke med et relativt lite jordbruk, og behov for befolkningsøkning og vekst, er det allerede i dag lett for kommunene å legge seg på en lempelig linje. Fylkesmannen har riktignok fått en bedre mulighet til å kontrollere, men denne kontrollmuligheten synes å tape noe av meningen ved de lempingene som de foreslåtte endringene vil medføre.

Fylkesmannen som regional landbruksmyndighet ser behovet for å øke tilgangen på jordbruksarealer for å utvikle jordbruket i Finnmark, men mangler allerede i dag virkemidler for å ivareta jordvernet i tilstrekkelig grad. Driveplikten er lovfestet i jordlovens § 8, men håndhevingen av denne er utfordrende med tanke på hvilke ressurser som kreves regionalt og lokalt. Behovet for å ta tak i driveplikten er i høyeste grad tilstede. LMD bør vurdere å

utforme en "egenerklæring" for innehavere av driveplikt, med formål å gi alle aktuelle grunneiere kunnskap om hva driveplikten innebærer, og samtidig gi en mulighet til å ta stilling til hvordan driveplikten på eiendommen skal oppfylles, og gi rammer for evt. utleie av eiendommen mtp pris, avtalevilkår etc.

I forslaget fra LMD til nytt fjerde ledd under § 12 gis kommunene mulighet til å tilsidesette "omsynet til vern av landbruksressursane" til fordel for bosettingshensyn. En slik lovendring vil gi store utfordringer for jordvernet i Finnmark.

Av hele Finnmarks areal er det 0,21 % som er dyrka og 1,14 % er tilgjengelig dyrkbart areal totalt i fylket. Alle kommuner i Finnmark vil kunne påberope seg at det er "viktig å styrke busetjinga i området", og de hensyn og avklaringer vedrørende "nedgang eller fare for nedgang i folketallet" som omtales i kap. 4.3.7 i høringsnotatet vil være soleklare argumenter i hele vårt fylke, med få unntak. En annen faktor som burde vektlegges enda sterkere er hensynet til nedgangen i jordbruket i området.

I Finnmark har nedgangen i jordbruket vært svært dramatisk i flere år nå, og betydelig mer dramatisk enn folketallsnedgangen. Vi ønsker at LMD som ansvarlig departement tar denne nedgangen like alvorlig som hensynet bosettingen, og legger til rette for utvikling av jordbruket, med areal som en grunnleggende ressurs. Utfordringen med spredt bosetting i jordbruksområder, med påfølgende drifts- og miljømessige ulemper er store allerede i dag. Med en lovendring som foreslått vil utfordringene for jordbruket bli større enn i dag ift bolig- og fritidsbebyggelse i jordbruksområder.

Tanken med å forsterke hensynet til bosetting er sikkert velment fra LMDs side, men den praktiske virkeligheten vi kjenner fra bygdene gjennom alle år er at en sammenblanding av boligeiendommer og aktivt landbruk helt utvilsomt medfører betydelige konflikter som blir en stor belastning for de aktive gårdbrukerne, og blir en hemsko for utvikling av jordbruket. Dette gjelder både i områder med dyrka mark og i beiteområder for sau. Konfliktene er tildels betydelige, kan bidra til å splitte befolkningen i bygder, og utgangen vi ser i noen tilfeller er at jordbruksaktiviteten legges ned etter psykisk press mot jordbruket.

Både i Finnmark og landet for øvrig er det en utfordring å holde på skillelinjene mellom jordbruk og boligbebyggelse både i bygder og byer.

Ideelt sett kunne det være mulig å være mer lempelig i områder med liten eller ingen jordbruksaktivitet. I Finnmark er det slik at områder med etterspørsel etter bolig og boligtomt er sammenfallende med områder med et aktivt landbruk. Det er for øvrig tilgang på store arealer i bygdene og rundt byene i fylket. Det bør dermed være mulig å legge til rette for boligbygging på arealer som ikke er av interesse for jordbruket. Allikevel ser vi at landbruksarealer er attraktive fordi de ofte er flate og fine, åpne og kanskje til og med sørvendte, og ikke minst, rimelige å bygge på. Med den svært lille andelen av dyrka og dyrkbar jord vi har i Finnmark, er det svært uheldig med et tøffere konkurranseforhold mellom boligbygging og jordbruk.

Etter vår vurdering må utfordringer ift bosetting løses gjennom aktivt og målretta arbeid med arealplaner i kommunene, der en har mulighet til å legge til rette for områder med større tomter/"livsstilseiendommer", i områder der en ikke kommer i konflikt med jordbruksaktiviteten. Dersom jordloven legger til rette for en lavere terskel for fradeling til nybygging av bolig og fritidseiendommer i landbruksområder vil antallet områder med konflikt etter vår erfaring øke betydelig i årene fremover, og gjøre det vanskeligere å drive jordbruk.

Vi kan se fordeler ved at det lempes på fradeling av eksisterende bolig, dersom resterende areal tildeles som tilleggsjord til et nabobruk. Her er det tilleggsjord og bruk av landbruksressursene som må være hovedformålet, og ikke bosettingen. Vi har allerede en

god praksis på dette i fylket. Bolighus i bygdene kan utvilsomt utgjøre en ressurs til bosetting, men her er et viktig skille: ved nyetablering av bebyggelse bør vi også i fremtiden bestrebe oss på å unngå sammenblanding med jordbruk.

Lovendringen som er foreslått medfører at kommunen må behandle spørsmålet om omdisponering, dersom søknad om deling medfører bruk av arealet til et annet formål enn jordbruk. Dette er i og for seg positivt, men i hvor sterk grad vil kommunen kunne vektlegge bosettingshensyn i denne vurderingen? Dersom det ikke ligger an til lemping i § 9, og den i utgangspunktet skal praktiseres like strengt som før, vil dette kunne begrense en friere utøvelse av § 12?

Etter Fylkesmannens syn bør kommunene fortsatt gis et sterkt ansvar for å ivareta jordbrukets produksjonsarealer. Det er i kommunene den grunnleggende arealforvaltningen skjer. Etter vår oppfatning ligger det ikke til rette for et bedre jordvern verken lokalt eller regionalt ved å tillegge bosettingshensyn såpass stor vekt som LMD her legger opp til.

De lovfestede vilkårene for deling som vi i dag har i jordlovens § 12 har til nå dannet et godt grunnlag for en konkret vurdering fra sak til sak. Uten disse vilkårene nedfelt i loven vil det være mer utfordrende å konkretisere og begrunne et avslag. At vilkårene kan formuleres bedre og tilpasses behovet i 2013 er også en mulighet, men å fjerne dem kan bidra til en skjønnsutøvelse som blir tilnærmet fri. De 3 nye vurderingstemaene som er foreslått kunne vært greie nok, men det nye 4. leddet i § 12 tar virkningen fra disse.

I utgangspunktet anser vi at dagens lovtekst (vedlegg 1) ivaretar jordlovens formål i større grad enn forslaget til ny lovtekst (vedlegg 2). Vi anser særlig det foreslåtte 4. ledd i § 12 som en betydelig ulempe for forvaltningen av fremtidens landbruksressurser, og om forslaget allikevel benyttes foreslår vi at 4. ledd fjernes i sin helhet.

Med hilsen

Torhild Gjølme
landbruksdirektør

Karianne Holm-Varsi
underdirektør

Dette dokumentet er godkjent elektronisk og derfor uten underskrift.